

Handläggare
Maja Bjarneby
Telefon: 08-508 25 207

Till
Socialnämnden
2021-05-25

Rapport över arbetet mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott i Stockholms stad 2020

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner rapporten.
2. Socialnämnden överlämnar ärendet till kommunstyrelsen för kännedom.
3. Socialnämnden överlämnar ärendet till stadsdelsnämnderna för kännedom.

Fredrik Jurdell
socialdirektör

Veronica Wolgast Carstorp
avdelningschef

Sammanfattning

Sedan år 2008 har Stockholms stad bedrivit ett aktivt arbete med att såväl utreda som förebygga felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd samt förebygga bidragsbrott. Stadsdelsnämnderna och socialnämndens enhet för hemlösa ansvarar för att ha en funktion samt rutiner för att utreda felaktiga utbetalningar och bidragsbrott.

I föreliggande rapport redovisas stadsdelsnämndernas arbete och stadsövergripande statistik för året 2020 såväl som socialnämndens arbete med att samordna och utveckla detta arbete.

Statistiken som presenteras visar positiva ekonomiska effekter av FUT-arbetet, främst i form av att det medför att felaktigt bistånd hindras från att fortsatt utbetalas och att personer i stor utsträckning återbetalar det bistånd som de beviljats på felaktiga grunder. Det föreligger ett behov av att fortsätta utveckla och samordna stadens arbete med felaktiga utbetalningar. Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner rapporten.

Bakgrund

Socialnämnden har sedan många år tillbaka i uppdrag att tillsammans med stadsdelsnämnderna arbeta med att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott vid handläggningen av ekonomiskt bistånd.

Nämndens arbete har omfattat utbildning, myndighetssamverkan och konsultativt stöd till samtliga stadsdelsnämnder medan ansvaret för själva utredningsarbetet vid upptäckt av felaktiga utbetalningar och arbetet med att aktivt förebygga dessa felaktiga utbetalningar ligger hos stadsdelsnämnderna och socialnämndens enhet för hemlösa.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 19 maj 2021.

Ärendet

Utgångspunkter

I arbetet med ekonomiskt bistånd är den första och huvudsakliga uppgiften att hjälpa individer att på sikt kunna klara sin försörjning på egen hand. Parallellt med denna huvuduppgift ska varje individs rätt till ekonomiskt bistånd utredas vid varje ansökan till dess att individen är självförsörjande. Rätt utbetalning ska gå till rätt person och så långt det är möjligt ska felaktiga utbetalningar förebyggas.

Om det i ett ärende finns misstanke om att en eller flera månaders bistånd har beviljats på felaktiga grunder eller till ett för högt belopp lämnas denna misstanke vidare till stadsdelsnämndens utredare av felaktiga utbetalningar, kallad FUT-utredare.

Det finns totalt 14 medarbetare i staden som arbetar som FUT-utredare med en arbetstid som varierar mellan 40 procent och 100 procent av heltidstjänst. Samtliga stadsdelsnämnder och socialnämndens enhet för hemlösa har för närvarande FUT-utredare. I uppdraget som FUT-utredare ingår exempelvis att:

- Utredda misstänkta felaktiga utbetalningar
- Besluta om återkrav och polisanmälan, samt regelbundet följa upp dessa beslut
- Utredda ersättningstalan
- Informera nyanställda kollegor om FUT, samt vägleda kollegor i FUT-anmälningar
- Återkoppla upptäckter av felaktiga utbetalningar till chefer och kollegor

- Vid behov, delta i socialsekreterarnas ärendedragning
- Vid behov, hålla i särskilda utbildningsinsatser

Misstänkta felaktiga utbetalningar

Misstankar om felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd kommer regelbundet till nämndernas kännedom, både internt ifrån och externt ifrån. Misstankar registreras i verksamhetssystemet hos respektive nämnd som en så kallad *"inkommande information"* vilken sedan skickas till FUT-utredaren.

Antalet registrerade misstankar om felaktiga utbetalningar uppgick år 2020 till 713 stycken, vilket var 91 fler registrerade misstankar jämfört med föregående år och det högsta antalet misstankar som registrerats de senaste fem åren. För jämförelse kan tilläggas att 13 309 hushåll var aktuella för ekonomiskt bistånd under året, vilket var 530 hushåll färre än året innan.

När en registrerad misstanke om felaktig utbetalning har skickats till FUT-utredaren hamnar den i kö för en förhandsbedömning, vid vilken FUT-utredaren bedömer huruvida utredning ska inledas eller inte. Vid ett mätningstillfälle i slutet av året 2020 stod 282 ärenden i kö till stadens FUT-utredare. De senaste fem åren har ärendena i kö ökat successivt, men under år 2020 bröts denna utveckling. En trolig förklaring kan vara att samtliga nämnder under 2020 har FUT-utredare som arbetar aktivt med de misstankar som registreras och att FUT-arbetet har prioriterats på nämnderna.

Inledda utredningar

Under år 2020 inleddes 428 utredningar om felaktiga utbetalningar, att jämföra med 226 inledda utredningar år 2019. Den främsta orsaken till inledda utredningar var att hushållet hade oredovisade inkomster.

Nämnderna med de lägsta antalen inledda utredningar är de nämnder där FUT-utredaren arbetar deltid med FUT-uppdraget och deltid med exempelvis biståndshandläggning. Vid dessa parallella arbetsuppgifter beskrivs det ofta vara svårt att prioritera FUT-arbetet eftersom ansökningar om ekonomiskt bistånd som inkommer ska prövas skyndsamt.

Orsak till inledd utredning

Den vanligaste orsaken till att en felaktig utbetalning sker är att en individ har inkomster som inte redovisas vid ansökan om ekonomiskt bistånd. Den näst vanligaste orsaken år 2020 var interna felaktigheter.

Bedömning att inte inleda utredning

År 2020 var det totalt 392 ärenden där FUT-utredaren gjorde bedömningen att en utredning inte skulle inledas. Anledningar till att inte inleda utredning kan handla om interna fel vid handläggningen av ekonomiskt bistånd där FUT-utredaren redan under förhandsbedömningen ser att det saknas grund för att återkräva bistånd eller polisanmäla händelsen, eftersom individen själv inte kan anses vara ansvarig för den felaktiga utbetalningen. 43 procent av de ärenden som inte inleddes handlade just om interna felaktigheter.

Återkrav och polisanmälningar

Stadsdelsnämnderna fattade 195 stycken beslut om att återkräva bistånd till en total summa av ungefär 5,3 miljoner och 25 polisanmälningar gjordes under året. Under året 2020 betalades närmare 999 miljoner kronor ut i ekonomiskt bistånd. Det totala återkravsbeloppet motsvarar därmed drygt 0,5 procent av detta belopp.

Det bistånd som återbetalades till stadsdelsnämnderna under året uppgick till drygt 1,5 miljoner kronor. Detta var ungefär 500 000 kronor mer än föregående år. I skrivande stund finns 393 registrerade återkravsbeslut som regelbundet följs upp. Av dessa har 195 hushåll en pågående återbetalning och 184 är i fortsatt behov av ekonomiskt bistånd för att klara sin försörjning.

Inbesparat belopp

I samband med att en FUT-utredning inleds kan ny information läggas fram av vilken det framgår att individen inte är i behov av ekonomiskt bistånd. I vissa fall har man upptäckt att individer slutar att ansöka om ekonomiskt bistånd i samband med en FUT-utredning. En FUT-utredning kan också medföra att en inkomst upptäcks och att individen har fortsatt rätt till ekonomiskt bistånd men till ett betydligt lägre belopp.

Detta innebär att nämnderna genom att bedriva ett aktivt FUT-arbete på sätt och vis kan spara in pengar som de annars hade riskerat att betala ut felaktigt. För att få en uppskattning av hur stort belopp detta avser gör nämnderna beräkningar av så kallat inbesparat belopp utifrån en gemensam modell. Dessa beräkningar har genomförts årligen de senaste tio åren. År 2020 var det inbesparade beloppet närmare 2 miljoner kronor.

Avslutade ärenden

År 2020 avslutades totalt 257 FUT-utredningar. Den vanligaste orsaken till att ett ärende avslutades var *Eftergift 3-årsgräns* vilket

innebär att tre år har passerat från det att biståndet betalades ut och då saknas möjligheten att driva återkravet till förvaltningsrätten i en ersättningstalan. Den näst vanligaste orsaken var att skulden hade återbetalats till nämnden.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Statistiken som presenterats i föreliggande rapport visar på de positiva effekter som FUT-arbetet medför, främst i form av att felaktigt bistånd hindras från att fortsatt utbetalas och att personer i stor utsträckning återbetalar det bistånd som de beviljats på felaktiga grunder. Resultatet från 2020 utmärker sig i jämförelse med tidigare år och det är tydligt att det aktiva arbetet med FUT-utredare vid varje nämnd har gett resultat, både gällande ökad rapportering av misstänkta felaktiga utbetalningar och gällande fler genomförda utredningar och beslut om återkrav.

För att skapa och upprätthålla en likställd handläggning av felaktiga utbetalningar i staden ser förvaltningen att det finns ett fortsatt behov av en central samordning, en tydlig prioritering av arbetet och en samsyn kring vad som ska ingå i FUT-uppdraget.

Avslutningsvis kan det konstateras att arbetet med att förebygga och utreda felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd är en viktig del i att säkerställa att Stockholms stads skattemedel används effektivt och att socialtjänstens resurser når de individer som resurserna faktiskt är avsedda för.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner rapporten och delar den till berörda parter.

Bilaga

Rapport över arbetet mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott 2020, dnr 3.1.1-110/2021